

3. Прієшкіна О. В. Місцеве самоврядування в Україні та проблеми розвитку його правової бази // Держава і право. — 2001. — Вип. 9.
4. Тихомиров Ю. А. Публичное право. — М., 1995.
5. Выдрип И. В., Кокотов А. Н. Муниципальное право России. — М., 1999.
6. Конституційне право України / За ред. В. Я. Тація, В. Ф. Погорілка, Ю. М. Тодики. — К., 1999.
7. Конституційне право України / За ред. В. Ф. Погорілка. — К., 1999.
8. Конституційное (государственное) право зарубежных стран / Ред. Б. А. Страшуп. — М., 1995. — Т. 1-2.
9. Білєщук П. Д., Кравченко В. В., Підмогильний М. В. Місцеве самоврядування в Україні. — К., 2000.
10. Ольховський Б. І., Срмолаєв В. М. Місцеве самоврядування в Україні. — Х., 1998.
11. Баглай М. В. Конституційное право Российской Федерации. — М., 1997.
12. Андрєсюк Б. П. Місцеве самоврядування в сучасній Україні: проблеми і перспективи. — К., 1997.
13. Колодій А. М., Олійник А. Ю. Державне будівництво і місцеве самоврядування. — К., 2000.
14. Графский В. Г., Ефремова П. П., Карпец В. И. Институты самоуправления: историко-правовое исследование. — М., 1995.
15. Скакуп О. Ф. Теория государства и права. — Х., 2000.
16. Дяченко О. Адміністративна відповідальність державних службовців та деяких інших категорій осіб // Вісник АПРІІ України. — 2000. — № 3.
17. Ковлова Е. И., Кутафин О. Е. Конституционное право Российской Федерации. — М., 1995.
18. Кутафин О. Е., Фадеев В. И. Муниципальное право Российской Федерации. — М., 1997.
19. Куйбіда В. Міське самоврядування і управління територіальним розвитком: історичні аспекти, сучасні реалії і проблеми удосконалення. — Л., 1999.
20. Перспективи розвитку місцевого самоврядування: досвід України та Швеції: Апарат. бюл. — К., 1998.
21. Кампо В. М. Місцеве самоврядування в Україні. — К., 1997.
22. Автопомов А. С. Правовая оптология политики: к построению системы категорий. — М., 1999.
23. Чумаченко Н. Г., Бирєнберг Б. М., Вожик Л. М. Самоуправление и самофинансирование регионов: теория и практика. — К., 1994.

УДК 352:342.724(477)

В. О. Куранін

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

Транскордонне співробітництво є одним з важливих засобів локального економічного, культурного та соціального розвитку. Воно є вагомим чинником інтеграційних процесів у сучасній Європі. Для України, яка проголосила європейську інтеграцію пріоритетною метою своєї зовнішньої політики, активне транскордонне співробітництво місцевих влад може послугуватися ще й певним індикатором того, якою мірою проголошена державна політика відповідає державній політиці, що насправді реалізується.

До основних нормативних документів, які регулюють транскордонне співробітництво ОМСУ, слід віднести, по-перше, Конституцію України [1] та Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [2] як акти, що визначають

систему та гарантії, основні принципи організації та діяльності, правовий статус органів місцевого самоврядування; по-друге, ратифіковані Україною як державою, що входить до Ради Європи, Європейська хартія місцевого самоврядування [3, 90–94] та Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями 1980 р. із Додатковим протоколом до цієї конвенції від 9 листопада 1995 р. [4].

Забезпечення дійової інтеграції норм Ради Європи в українське законодавство було основною метою прийняття Закону України «Про транскордонне співробітництво» від 24 червня 2004 р. [5], який фактично виконує функції «трансляції» змісту цих норм до правового простору України.

Статтею 10 Європейської хартії місцевого самоврядування гарантовано право органів місцевого самоврядування здійснювати співробітництво із відповідними органами інших держав.

Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями 1980 р. визначає це співробітництво як будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або властями, які знаходяться під юрисдикцією двох або декількох учасників конвенції, та на укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей.

Галузями транскордонного співробітництва, що охоплюються цією конвенцією, можуть виступати регіональний, міський або сільський розвиток, захист навколишнього середовища, поліпшення публічної інфраструктури та служб, взаємна допомога у випадках надзвичайних ситуацій, захист національних меншин.

Міждержавними угодами держав — учасниць конвенції визначаються такі питання транскордонного співробітництва:

- розвиток транскордонного співробітництва;
- транскордонні регіональні зв'язки;
- транскордонні місцеві зв'язки;
- транскордонне співробітництво на контрактній основі між місцевими органами влади;
- утворення та визначення статусу органів транскордонного співробітництва.

До питань, що регулюються угодами між місцевими органами влади, конвенція відносить:

- основні принципи створення групи зв'язку між місцевими органами влади;
- основні принципи координації управління транскордонними місцевими державними справами;
- основні принципи створення транскордонних асоціацій приватного права;
- основні принципи поставки товарів або надання послуг між прикордонними місцевими общинами (типу «приватне право»);
- основні принципи поставки товарів або надання послуг між прикордонними місцевими общинами (типу «публічне право»);
- основні принципи створення органів транскордонного співробітництва між громадами.

Україною ратифіковані Європейська рамкова конвенція про захист національних меншин [6] та Європейська хартія регіональних мов або мов меншин [7]. Нормами цих документів на держави-учасниці покладені обов'язки не перешкоджати особам, які належать до національних меншин, встановлювати та підтримувати транскордонні контракти з особами, що поділяють з ними спільну етнічну, культурну або релігійну спадщину.

Також держави — учасниці рамкової конвенції про захист національних меншин зобов'язалися не перешкоджати здійсненню прав осіб, що належать до національних меншин, брати участь у діяльності неурядових організацій як на внутрішньодержавному, так і на міждержавному рівні.

Сторони конвенції також прийняли на себе зобов'язання заохочувати транскордонне співробітництво, як один із засобів забезпечення вільного розвитку національних меншин.

Участь органів місцевого самоврядування у транскордонному співробітництві в галузі захисту національних меншин обумовлена як зобов'язаннями, що взяли на себе держави, які ратифікували конвенцію про захист національних меншин, так і усвідомленням об'єктивних політичних реалій, що існують для будь-якої європейської держави, оскільки жодна з цих держав не є моноетнічною.

Зміст транскордонного співробітництва, яке пов'язано із забезпеченням вільного розвитку національних меншин, є досить різноманітним. Визначимо основні галузі, у яких можливо таке співробітництво.

Співробітництво у галузі охорони навколишнього середовища. Метою такого співробітництва можуть бути збереження традиційних екосистем та, як наслідок, підтримання у незмінному вигляді життєвого середовища у місцях історичного та сучасного розселення представників національних меншин.

Співробітництво у галузі транспорту та зв'язку. Існування сучасних мереж транспорту та обміну інформацією є вагомим чинником стимулювання розвитку території, де можуть проживати представники національних меншин, зміцнює інфраструктуру місцевої економіки, посилює її інтеграцію до світової системи розподілу праці.

Співробітництво у галузі економіки. Ця сфера є доволі актуальною для місцевих влад, проте слід визнати, що органи місцевого самоврядування України ще не повною мірою використовують усі наявні форми такого співробітництва. Також слід зазначити, що ця галузь співробітництва здійснює скоріш опосередкований, але, безумовно, позитивний вплив на розвиток населення, що належить до національних меншин.

Співробітництво у галузі культури. Питома вага транскордонного співробітництва, що має своєю метою захист національних меншин, повинна припадати саме на культурно-освітню галузь, оскільки для збереження та відтворення культурного надбання нетитульних етнічних груп на теренах України саме вона є вирішальною та, як зазначено у Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи «Про сприяння транскордонному співробітництву в галузі культури між територіальними громадами або владами» від 12 січня 2000 р., є цементуючою основою транскордонних відносин.

Принципами, на яких має здійснюватися транскордонне культурне співробітництво, відповідно до Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи є:

– об'єднання людей і забезпечення того, щоб населення з обох боків кордону одержувало однакову користь від цього;

– врахування територіальними громадами або владами в процесі випрацювання своєї культурної політики її транскордонного виміру, а також сприяння та заохочення культурних установ до встановлення контактів з колегами за кордоном;

– регулярний обмін інформацією між територіальними громадами або владами, які здійснюють таку діяльність, та відповідними міністерствами, з тим щоб забезпечити проведення національних політик і дотримання міжнародних зобов'язань;

– якнайбільше охоплення транскордонною культурною діяльністю культурних установ (музеї, театри, бібліотеки, архіви, школи, засоби масової інформації та ін.);

– стабільність транскордонного співробітництва в галузі культури;

– створення центральними урядами необхідної правової бази, відповідно до якої територіальні громади або влади можуть брати участь у транскордонному співробітництві в галузі культури за принципом субсидіарності.

Ця галузь співробітництва поєднує діяльність по взаємному обміну викладачами середніх шкіл та вищих навчальних закладів, учнями та студентами, що дозволяє останнім отримувати освіту рідною мовою та поглиблено вивчити досягнення рідної національної культури, а першим — підвищити професійну кваліфікацію. Також до цієї галузі належать проведення днів національної культури, дво- та багатосторонніх видавничих проєктів, спільне заснування засобів масової інформації, теле- та радіомовлення, створення бібліотек та музеїв, проведення виставок, ярмарок та ін. Цією галуззю співробітництва охоплюється також діяльність із збереження традиційної національної епоніміки.

Література

1. Конституція України: Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 трав. 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 24. — Ст. 170.
3. Європейська хартія про місцеве самоврядування // Місцеве самоврядування. — 1997. — № 1-2.
4. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або владами // Офіційний вісник України. — 2006. — № 9. — Ст. 585.
5. Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24 черв. 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 45. — Ст. 499.
6. Європейська рамкова конвенція про захист національних меншин. — Страсбург, 1995.
7. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин. — Страсбург, 1992.